

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту
(найменування кафедри)

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
(шифр та найменування спеціальності)
за освітньою програмою професійного/наукового спрямування
«Облік, аудит і оподаткування підприємницької діяльності»
(назва освітньої програми)

на тему: «Облік, аналіз і контроль доходів і витрат операційної діяльності на прикладі КП "Теплопостачання міста Одеси»
(назва теми)

Виконавець:

студентка 61 групи факультету ФМОІТ
Козарєва Аліна Михайлівна
(прізвище, ім'я, по батькові) _____ /підпис/

Науковий керівник:

доктор економічних наук, професор
(науковий ступінь, вчене звання)
Лоханова Наталія Олексіївна
(прізвище, ім'я, по батькові) _____ /підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Сьогодні розвиток економіки країни відбувається в умовах економічної кризи, зумовленої, по-перше, воєнним станом, внаслідок якого в країні спостерігається руйнування, знищення як матеріальних ресурсів, так і людських ресурсів. Основною метою будь-якого підприємства є отримання максимального прибутку, що безпосередньо залежить від величини одержуваних доходів та витрачених в ході своєї господарської діяльності витрат.

Рівень доходів та витрат на підприємстві є одним з найважливіших показників. Майже для кожного об'єкту господарювання гарно налагоджена та чітко контрольована операційна діяльність закладає основу для успішного ведення бізнесу. Одним з перших завдань постає раціональне та ефективне використання наявних на підприємстві ресурсів на кожному етапі їх руху. Для цього слід впроваджувати інноваційні технології зберігання, виробництва та реалізації продукції або послуг. Для ефективного управління операційними витратами та доходами важливу роль відіграє організація оперативного обліку, а також організація аналізу собівартості продукції або послуг, наявність ефективного механізму управління операційними витратами та доходами в загальній стратегії управління підприємством, в її структурі механізму управління.

Поставлена проблема має велику практичну значимість, а відсутність розроблених методологічних засад визначення, класифікації витрат та доходів, дискусійність багатьох питань щодо обліку, контролю та аналізу даної категорії підтверджує актуальність вибраної теми.

Метою дослідження є узагальнення теоретичних та практичних аспектів обліку, контролю та аналізу доходів та витрат операційної діяльності, а також розробка практичних рекомендацій для удосконалення системи обліку та контролю доходів та витрат підприємства, а також їх аналіз.

Завдання дослідження:

- дослідити поняття доходи та витрати, розглянути трактування даних понять різними вченими та науковцями;
- розглянути класифікацію доходів та витрат операційної діяльності;
- визначити основні моменти організації обліку та контролю доходів та витрат операційної діяльності;
- розглянути нормативно-правове забезпечення обліку доходів та витрат операційної діяльності;
- дослідити та охарактеризувати особливості обліку та контролю комунального підприємства «Теплопостачання міста Одеси» з розрізі операційних доходів та витрат;
- оцінити наявний стан та потенціал досліджуваного підприємства;
- запропонувати комплекс заходів для покращення обліку та контролю на підприємстві.

Об'єкт дослідження – процес обліку, контролю та аналізу доходів та витрат операційної діяльності.

Предмет дослідження – теоретичні та практичні аспекти обліку, контролю та аналізу доходів та витрат операційної діяльності на підприємстві, що досліджується.

Методи дослідження. При виконанні кваліфікаційної роботи для вирішення поставлених завдань було застосовано загальнонаукові методи дослідження та специфічні методи. В основі дослідження було покладено системний підхід, який передбачав вирішення поставлених завдань як цілісної сукупності різноманітних елементів, при цьому кожен з цих елементів є взаємопов'язаним, та визначено їх вплив в цілому на всю систему обліку витрат та доходів. В ході написання роботи було використано наступні загальнонаукові методи: аналіз і синтез при розгляді теоретичних та практичних основ обліку витрат та доходів операційної діяльності, індукція та дедукція в ході дослідження проблем та недоліків організації обліку та контролю. Також було застосовано порівняльний метод при порівнянні різних підходів щодо трактування понять «витрати» та «доходи», при порівнянні методів обліку витрат та методів визнання доходів. На ряду з цим було використано традиційні методи економічного аналізу: табличний, групування та графічний.

Інформаційною базою дослідження виступили: законодавчі та нормативні акти, які регламентують бухгалтерський облік та контроль операційних витрат та доходів в Україні, наукові публікації вчених та науковців, матеріали науково-практичних конференцій, збірників наукових праць, періодичних видань, Інтернет-ресурси, первинні документи, облікові реєстри, фінансова та податкова звітність КП «Теплопостачання міста Одеси».

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (52 найменувань) та 10-ти додатків. Загальний обсяг роботи становить 81 сторінки. Основний зміст викладено на 73 сторінках. Робота містить 22 таблиці, 5 рисунків.

Публікації. За темою дослідження було опубліковано тези: Козарєва А.М. Сутність та класифікація витрат операційної діяльності. *Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія* : збірник матеріалів XIII Всеукраїнської науково-практичної дистанційної конференції. Тернопіль: ЗНУ, 2024.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі *«Теоретичні аспекти обліку та контролю операційних доходів та витрат»* досліджено теоретичні підходи до трактування економічної сутності доходів та витрат, наведено їх облікову інтерпретацію; розглянуто класифікаційні ознаки доходів та витрат операційної діяльності; розглянуто основні аспекти організації обліку і

контролю операційних доходів та витрат, а також їх нормативно-правове забезпечення щодо обліку і контролю.

У другому розділі **«Практичні аспекти обліку та контролю доходів і витрат операційної діяльності»** надано загальну економічну характеристику базового підприємства, розглянуто особливості обліку та контролю доходів і витрат операційної діяльності

У третьому розділі **«Аналіз та моделювання доходів та витрат від операційної діяльності»** проведено економічний аналіз основних показників діяльності підприємства, зокрема операційних витрат та доходів, розглянуто основні проблеми обліку та контролю операційних доходів і витрат, запропоновано шляхи вдосконалення на підприємстві.

ВИСНОВКИ

За підсумками наукового дослідження та критичного розгляду основних теоретичних та практичних аспектів та проблем обліку операційних доходів і витрат зроблено такі висновки:

1. У ході визначення сутності понять доходи та витрати було визначено наступне. Під доходом операційної діяльності слід розуміти збільшення економічних вигід через надходження активів чи зменшення зобов'язань, що призводять до зростання власного капіталу, але за винятком зростання капіталу підприємства за рахунок внесків власників підприємства. А витрати операційної діяльності виступають, як зменшення економічних вигід у вигляді вибуття активів чи збільшення зобов'язань, внаслідок чого зменшується власний капітал, але за винятком зменшення капіталу за рахунок вилучення чи розподілення власниками підприємства). Дані поняття є предметом дослідження багатьох науковців, автори трактують зміст даних понять по різному, в залежності від індивідуальних поглядів та контекстуальної специфіки.

2. Доходи та витрати операційної діяльності класифікують за різноманітними ознаками. Особливе місце в обліку та управлінні витратами є класифікація витрат за економічними елементами та за статтями калькуляції. Також класифікують витрати за такими ознаками: за способом перенесення вартості на продукцію, за центрами виникнення витрат на виготовлення продукції (товарів, робіт, послуг), по відношенню до виробничого процесу, за впливом обсягу виробництва на рівень витрат, за періодом. Класифікацію доходів операційної діяльності доцільно здійснювати за такими ознаками: за віднесенням до звітних періодів, за валютою, видами діяльності, за галузями діяльності, за економічним змістом формування доходів, за складом елементів формування доходів, за періодом одержання.

3. Для забезпечення правильності та своєчасності обліку доходів і витрат, слід організувати документообіг на належному рівні та приділити особливу увагу організації аналітичного обліку та класифікації витрат на підприємстві. Облікова політика підприємства є невід'ємною складовою інформаційного забезпечення, її розробка в точності до відповідних потреб підприємства дасть змогу не лише покращити рівень інформаційного

забезпечення діяльності підприємства, а й створити оптимальні засади щодо вдосконалення ефективності діяльності.

4. Організація контролю операційних доходів і витрат є важливою складовою для успішного ведення та управління бізнес процесами. Використання комплексного підходу, що включає визначення, бюджетування, моніторинг, автоматизацію та оцінку ефективності, дозволяє не лише підтримувати стабільний фінансовий стан, але й відкривати нові можливості для зростання. У сучасному конкурентному середовищі контроль доходів і витрат стає ключовим фактором успіху підприємства.

5. Нормативно-правове забезпечення обліку та контролю операційних доходів та витрат слід класифікувати за видами, за рівнями, за місцем та роллю в рулюванні обліку, контролю та звітності, за обов'язковістю виконання.

6. У кваліфікаційній роботі суб'єктом дослідження було обрано комунальне підприємство «Теплопостачання міста Одеси». При дослідженні підприємства, було встановлено, що основним видом діяльності є надання послуг з теплопостачання для населення міста. КП «ТМО» перебуває у державній власності, має статус юридичної особи. Підприємство є платником податку на прибуток (18 %), податку на додану вартість (20 %), єдиного соціального внеску, податку на доходи юридичних осіб, військового збору, екологічного податку. На КП «Теплопостачання міста Одеси» централізована форма обліку. Підприємство використовує автоматизовану систему обробки облікових документів з використанням програми «ІТ-підприємство», де обліковуються господарські операції, а для складання та подання фінансової та податкової звітності використовується програма «М.Е.Дос». Для електронного документообігу застосовується програма «Вчасно». Служба теплозбуту для здійснення своєї діяльності використовує програмний комплекс «БІАС». Загальна кількість працівників становить приблизно 2327 осіб. Ведення бухгалтерського та податкового обліку на підприємстві покладений на бухгалтерію на чолі з головним бухгалтером. На КП «ТМО» бухгалтерія є окремим структурним підрозділом, який підпорядковується директору.

7. При розгляді практичних аспектів обліку та контролю доходів та витрат операційної діяльності, можна зробити висновок, що бухгалтерський облік є автоматизованим, да ведеться в програмі. Бухгалтерський облік витрат діяльності на підприємстві ведеться за видами діяльності використовуючи рахунки 9-го класу «Витрати діяльності». На підприємстві застосовується метод обліку витрат за елементами, що передбачає позамовний метод обліку. Облік доходів на підприємстві ведуть на рахунок 70 «Доходи від реалізації», субрахунках 701 «Виробництво, транспортування, постачання теплової енергії», субрахунках 702 «Дохід від реалізації товарів», 703 «Інші доходи».

8. Для вдосконалення обліку доходів та витрат операційної діяльності було запропоновано наступне: здійснювати перевірку стану документообігу витрат та доходів на підприємстві; встановити, чи достатньо на підприємстві існуючих субрахунків з метою забезпечення більш детального

обліку доходів та витрат; проводити систематичний аналіз структури та динаміки витрат для виявлення відхилень; здійснювати контроль та перегляд за дотриманням чинного законодавства, яке є обов'язковим для всіх суб'єктів господарювання; тренінги для працівників підприємства з метою підвищення їхньої кваліфікації в області обліку і управління ресурсами; інвестувати в модернізацію старого обладнання тощо.

9. При розгляді контролю операційних доходів та витрат на досліджуваному підприємстві було встановлено, що наглядова рада не є дійсною, що означає відсутність стороннього контролю за діяльністю КП «ТМО». Підприємству рекомендується створити дієву наглядову раду. Для покращення контролю за діяльністю слід впроваджувати системи контролю, адже для ефективного контролю витрат він є необхідним. На підприємстві спостерігається постійне перевищення витрат над доходами, що може свідчити про неефективне використання ресурсів підприємства, про свідчить і проведений фінансовий аналіз за 2021-2023 роки. Проведений аналіз показав, що підприємство не має власних оборотних коштів, є неплатоспроможним. За аналізований період на КП «ТМО» спостерігається зменшення чистого доходу. В 2023 році чистий дохід від реалізації послуг становив 1 734 782 тис. грн., що на 138 632 тис. грн. менше ніж у 2022 р. З 2021 по 2023 рр. підприємство отримувало збиток від реалізації послуг, що було зумовлено негативною тенденцією випередження темпів зростання повної собівартості послуг над темпами зростання чистого доходу. Підприємству рекомендовано контролювати величину матеріальних витрат задля того, щоб не допустити перевитрат, що можуть призвести в першу чергу собівартості послуг. А таке збільшення впливає на величину прибутку від реалізації.

10. При врахуванні запропонованих вище рекомендацій, може допомогти в оптимізації діяльності підприємства.

Отже, КП «Теплопостачання міста Одеси» має великий вплив на розвиток міста та рівня якості життя населення, надає робочі місця. Підприємство не стоїть на місці, постійно розвивається, постійно залучає нових зацікавлених осіб.

АНОТАЦІЯ

Козарєва А. М. «Облік, аналіз і контроль доходів і витрат операційної діяльності на прикладі КП «Теплопостачання міста Одеси»».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування» за освітньою програмою професійного/наукового спрямування «Облік, аудит і оподаткування підприємницької діяльності». Одеський національний економічний університет. Одеса, 2024.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти обліку, аналізу та контролю доходів і витрат операційної діяльності.

Проаналізовано нормативну та законодавчу базу щодо питань обліку та контролю доходів і витрат операційної діяльності, наукові публікації вчених-економістів щодо особливостей організації обліку та проблемних аспектів

контролю над операціями з доходами та витратами, також практичний досвід КП «Теплопостачання міста Одеси» щодо даних питань.

Запропоновано вдосконалення та контроль стану документування витрат та доходів на підприємстві, впровадження систематичного аналізу структури та динаміки витрат; проведення тренінгів для працівників; інвестування в модернізацію старого обладнання для зменшення витрат і покращення ефективності.

Ключові слова: операційні доходи, операційні витрати, комунальне підприємство, контроль, економічний аналіз.

ANNOTATION

Kozarieva A. «Accounting, analysis and control of income and expenses of operating activities on the example of the ME «Heat supply of the city of Odesa»».

Qualifying work on obtaining a master's degree in the specialty 071 «Accounting and Taxation» for the educational program «Accounting, Audit and Taxation of Business Activities». Odessa National Economic University. Odessa, 2024.

The work deals with the theoretical aspects of accounting, analysis and control of income and expenses of operating activities.

Author analysis the regulatory and legislative framework on issues of accounting and control of operating income and expenses, scientific publications of economists on the features of the organization of accounting and problematic aspects of control over transactions with income and expenses, as well as the practical experience of the "Heat Supply of the City of Odesa" on these issues are analyzed.

Author offers to improve and control the state of documentation of expenses and income at the enterprise, implement a systematic analysis of the structure and dynamics of expenses; conduct training for employees; invest in the modernization of old equipment to reduce costs and improve efficiency

Keywords: operating income, operating expenses, municipal enterprise, control, economic analysis.